

Protokół

22. posiedzenia, 4. sesyi, IV. peryodu Sejmu galicyjskiego,
z dnia 18. października 1881.

Początek o godzinie 10. minut 40 przed południem.

Przewodniczący: Marszałek krajowy dr. Mikołaj Zyblikiewicz.

Sekretarze: pp. Czaykowski Alfons, Jan hr. Stadnicki, Turzański.

Obecnych posłów 129.

Ze strony c. k. Rządu: Wiceprezydent c. k. Namiestnictwa Filip Zaleski.

Marszałek zagaja posiedzenie i oświadcza, iż protokół z 21. posiedzenia jest w kancelaryi sejmowej złożony do przejrzenia.

Sekretarz p. Czaykowski Alfons czyta spis petycyj od Nru 603 do 617 wniesionych do Wysokiego Sejmu po dzień 18. października 1881, a przydzielonych następującym komisjom: prawniczej Nr. 603, — administracyjnej Nr. 604, — bankowej Nr. 605, — drogowej Nr. 606, 611, kultury krajowej Nr. 607, — Wydziałowi krajowemu jako komisji Nr. 608, — petycyjnej Nr. 609, 610, 614, 616, 617, — edukacyjnej Nr. 612, 615, — budżetowej Nr. 613.

Sekretarz p. Czaykowski Alfons odczytuje dostatecznie poparty wniosek p. Czerkawskiego, w przedmiocie zaprowadzenia stałej katedry historii polskiej w uniwersytecie lwowskim.

Przystąpiono do porządku dziennego.

Dalszy ciąg rozprawy w przedmiocie utworzenia krajowego zakładu kredytowego.

P. Merunowicz przemawia za wnioskiem komisji.

P. Wodzicki Ludwik za wnioskiem komisji.

Na wniosek p. Hallera zamknięto dyskusję.

Marszałek wzywa pp. Skalkowskiego i Krukowieckiego, ażeby wybrali generalnego mowcę.

P. Żurowski przemawia przeciw wnioskowi komisji.

P. Gross wnosi, ażeby oba mowcy przemawiali. Izba uchwała ten wniosek.

P. Krukowiecki przemawia za wnioskiem komisji.

P. Skalkowski za wnioskiem komisji, p. Wereszezyński jako członek Wydziału krajowego.

Po przemówieniu sprawozdawcy, odrzuca Izba wnioski p. Erazma Wolańskiego przejścia do porządku dziennego nad wnioskami komisji, odrzuca zarazem wniosek p. Dobrzańskiego, następującej treści:

„Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Przedłożenie komisji bankowej udziela się Wydziałowi krajowemu z poleceniem, ażeby wygotował i na najbliższej sesji sejmowej przedłożył statut krajowego zakładu kredytowego, z szczególnem uwzględnieniem potrzeb ludności włościańskiej.“

Przystąpiono do dyskusji szczegółowej nad wnioskiem komisji do uchwały A.

Sprawozdawca czyta:

„W celu podniesienia dobrobytu w kraju, a w szczególności dla popierania rozwoju rolnictwa, przemysłu i handlu, ustanawia się Zakład kredytowy pod nazwą: „Bank krajowy Królestwa Galicyi i Lodomeryi, z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.“

I. Zakres działania Banku obejmować ma:

a) Dział hipoteczny,

b) Dział bankowy.“

Izba uchwała ten ustęp wniosku komisji bez rozprawy.

Izba uchwała dalej bez rozprawy następujący ustęp wniosku komisji:

„ad a) Dział hipoteczny. — Bank będzie udzielał w listach zastawnych pożyczki hipoteczne splacalne ratami.“

Do wniosku komisji, który opiewa: „Listy zastawne wydawane będą pod gwarancją kraju, do wysokości sumy udzielonych pożyczek,“ wnosi p. Dobrzański, ażeby zawiesić rozprawę nad tym ustępem aż do powzięcia uchwały B) wniosku komisji.

Izba odrzuca ten wniosek p. Dobrzańskiego.

P. Dobrzański przemawia za opuszczeniem z tego ustępu słów: „pod gwarancją kraju.“

Marszałek daje pod głosowanie ten ustęp wniosku komisji bez słów „pod gwarancją kraju.“

Izba uchwała tę część wniosku komisji, a przy głosowaniu nad słowami: „pod gwarancją kraju“ przyjmuje takowe, tak, że ustęp ten utrzymał się według wniosku komisji.

Do ustępu 3go, który opiewa: „Pożyczki hipoteczne mogą być udzielane najwyżej do wysokości oznaczonego ustawą bezpieczeństwa publicznego,“ czyni p. Abrahamowicz poprawkę, ażeby zamiast tego ustępu trzeciego, było powiedzianem:

Pożyczki hipoteczne udzielane będą:

1. na majątności ziemskie;

2. na domy murowane mieszkalne, w miejscowościach podlegających podatkowi domowoczynszowemu.

Pożyczki udzielane być mogą tylko do wysokości pierwszej połowy wartości hipoteki i tylko na takie posiadłości, których ogólna wartość hipoteki przynajmniej 600 zł. wynosi.

Izba popiera tę poprawkę p. Abrahamowicza.

P. Wodzicki Henryk wnosi poprawkę, ażeby zamiast ustępu 3., powiedzianem było:

Pożyczki na mniejsze wartości hipoteczne niż 1000 zł. udzielane nie będą.

Marszałek oświadcza, że dopiero po głosowaniu nad poprawką p. Abrahamowicza, podda pod głosowanie poprawkę p. Wodzickiego Henryka.

Przemawia p. Krukowiecki i p. Splawiński, który wnosi, ażeby nad 3cim i 4tym ustępem, dyskusję otworzyć.

Marszałek otwiera dyskusję nad oboma ustępami.

Po przemówieniu p. Splawińskiego, czyni p. Max do ustępu 3go następującą poprawkę:

„Pożyczki hipoteczne mają być udzielane najwyżej do połowy wartości hipoteki.“

P. Abrahamowicz uprasza, ażeby nad poprawką jego ustępami głosowano.

Po przemówieniach pp. Skalkowskiego, Wereszczyńskiego jako członka Wydziału krajowego, sprawozdawcy i p. Abrahamowicza co do formalnego traktowania jego poprawki. Marszałek poddaje pod głosowanie ustępami wniosek p. Abrahamowicza.

Izba odrzuca 64 głosami przeciw 44 głosom pierwszą część poprawki p. Abrahamowicza, która opiewa :

„Pożyczki hipoteczne udzielane będą :

1. na majątności ziemskie ;

2. na domy murowane mieszkalne w miejscowościach, podlegających podatkowi domowoczynszowemu,“

a uchwała część poprawki p. Abrahamowicza, która opiewa :

„Pożyczki udzielane być mogą tylko do wysokości pierwszej połowy wartości hipoteki.“

Wskutek tej uchwały, stała się podobna powyżej przytoczona poprawka p. Maxa bezprzedmiotową.

Izba odrzuca dodatek p. Wodzickiego Henryka, ażeby wartość hipoteki wynosiła przynajmniej 1000 zł., i odrzuca dodatek p. Abrahamowicza, ażeby wartość hipoteki wynosiła najmniej 600 zł. w. a.

Ustęp ten zatem będzie brzmieć :

Pożyczki udzielane być mogą tylko do wysokości pierwszej połowy wartości hipoteki.

P. Abrahamowicz wnosi do 4go ustępu wniosku komisji nową poprawkę tej treści :

„Pożyczki mniejsze niż 200 zł., nie będą udzielane.“

P. Wodzicki Henryk oświadcza się za podniesieniem minimum pożyczki do wysokości 300 zł. w. a.

P. Spławiński przemawia za wnioskiem komisji.

Na wniosek p. Krukowieckiego zamknięto dyskusję.

Po przemówieniu pp. Męcińskiego, Dobrzańskiego i Wereszczyńskiego jako członka Wydziału krajowego, odrzuca Izba poprawkę p. Wodzickiego Henryka i poprawkę p. Abrahamowicza, a uchwała ustęp 4ty według wniosku komisji :

„Pożyczki mniejsze niż sto zł., udzielane nie będą.“

P. Golejewski wnosi, ażeby do dalszej części wniosku komisji A) zgłosić poprawki, a resztę przyjąć en bloc.

Wobec licznie zgłaszanych poprawek, Marszałek zarządza dyskusję szczegółową nad każdym ustępem wniosków komisji.

Do ustępu: „ad b) dział bankowy lit. a)“ tej części wniosku, czyni poprawkę p. Abrahamowicz, ażeby po słowie „Nabywanie wierzitelności,“ dodać słowo „hipoteczných.“

P. Merunowicz przemawia przeciw poprawce p. Abrahamowicza.

P. Spławiński przeciw poprawce p. Abrahamowicza.

P. Krukowiecki przeciw poprawce p. Abrahamowicza.

Na wniosek p. Golejewskiego, zamknięto dyskusję.

Izba nie popiera poprawki p. Abrahamowicza.

Po przemówieniu p. Grocholskiego, uchwała Izba litery a), b), c), d), wniosku komisji.

Do lit. e) czyni wniosek p. Abrahamowicz, ażeby w ustępie tym słowa: „powiatowe i gminne kasy pożyczkowe,“ poddać osobno pod głosowanie.

P. Goldman wnosi następującą poprawkę, ażeby ustęp lit. e) brzmiał :

Eskontowanie weksli, w szczególności weksli przedkładanych przez kasy oszczędności, powiatowe i gminne kasy pożyczkowe, stowarzyszenia zaliczkowe i inne, oparte na ustawie z dnia 9. kwietnia 1873, jak również przez koła kredytowe, tudzież reeskontowanie weksli.

P. Skalkowski przemawia przeciw poprawce p. Abrahamowicza.

Izba popiera poprawkę p. Goldmana.

P. Golejewski zabiera głos przeciw poprawce p. Goldmana.

P. Abrahamowicz cofa swoją poprawkę.

Sprawozdawca imieniem komisji oświadcza się za poprawką p. Goldmana.

Izba uchwała literę e) według wniosku p. Goldmana.

Do lit. f) wnosi p. Goldman poprawkę, by po słowach: „stowarzyszeniom zaliczkowym“ dodać: „i innym opartym na ustawie z 9. kwietnia 1873.“

Sprawozdawca zgadza się imieniem komisji z poprawką p. Goldmana.

Izba uchwała lit. f) według wniosku komisji, z dodatkiem p. Goldmana.

Izba uchwała dalej bez rozpraw lit. g) według wniosku komisji.

Do lit. h) wnosi p. Romanowicz dodatek, ażeby po słowach „asygnaty kasowe“ dodać „czeki.“

Izba popiera ten dodatek, i uchwała wniosek komisji z dodatkiem p. Romanowicza.

Izba uchwała lit. i), k), bez rozprawy, według wniosku komisji.

Przy rozprawie nad lit. l), przemawia p. Abrahamowicz za opuszczeniem słów: „oraz udzielania im pożyczek.“

Pp. Rapoport i Grocholski przemawiają przeciw opuszczeniu tych słów.

Po przemówieniu p. Splawińskiego, zamknięto dyskusję.

P. Abrahamowicz cofa swe żądanie oddzielnego głosowania nad słowami „oraz udzielania im pożyczek.“

Po przemówieniu sprawozdawcy, uchwała Izba lit. l) według wniosku komisji.

Przy lit. m) przemawia p. Abrahamowicz za opuszczeniem słów „a względnie wykonywane roboty melioracyjnych na rachunek osób trzecich.“

P. Wodzicki Henryk przemawia za wnioskiem komisji.

Po przemówieniu sprawozdawcy, uchwała Izba przy oddzielnem głosowaniu nad zakwestywowaną częścią, cały ustęp m), według wniosku komisji.

O godz. 3. min. 35 po południu, odracza Marszałek posiedzenie i zapowiada ciąg dalszy na godzinę ósmą wieczór.

Na porządku dziennym dalszy ciąg rozprawy nad założeniem krajowego zakładu kredytowego, ewentualnie rozprawa ogólna nad projektem reformy administracyjnej.

Dalszy ciąg posiedzenia przy dostatecznej liczbie posłów, o godzinie 8. m. 15 wieczór.

Na porządku dziennym dalszy ciąg rozprawy szczegółowej nad utworzeniem krajowego zakładu kredytowego.

Izba uchwała bez rozprawy II. punkt wniosku komisji projektu uchwały A., który opiewa: „II. Kraj wyposaży dział bankowy kapitałem zakładowym w ilości jednego miliona zł. w. a.“

Dalej uchwała Izba bez rozprawy pierwszy i drugi ustęp III. punktu wniosku komisji.

Do IV. punktu czyni p. Wodzicki Henryk następującą poprawkę:

Po wyrazach „rozwiązania Banku krajowego“ dodać: „co za uchwałą Sejmu nastąpić może.“

Sprawozdawca w imieniu komisji zgadza się na tę poprawkę.

Izba uchwała IV. punkt wniosku komisji z dodatkiem p. Wodzickiego Henryka, w następującej osnowie: „W razie rozwiązania Banku krajowego, co za uchwałą Sejmu nastąpić może, cały jego majątek przechodzi na własność kraju.“

Izba uchwała punkt V. bez rozprawy.

Do VI. punktu zabiera głos p. Wodzicki Henryk i wnosi, ażeby VI. VII. VIII. i IX. punkt razem traktować.

Izba zgadza się na to.

P. Wodzicki Henryk czyni w miejsce tych ustępów następujący wniosek:

„Statut obmyśli najodpowiedniej sposób zapewnienia kontroli Reprezentacyi kraju nad zakładem.“

Izba popiera ten wniosek.

P. Gross przemawia za wnioskiem komisji.

Po przemówieniu pp. Skalkowskiego, Abrahamowicza, Grocholskiego, Splawińskiego, Wodzickiego Henryka, Grossa, Abrahamowicza, Krukowieckiego, Skalkowskiego, Splawińskiego, Koziebrodzkiego Szczęsnego, — wnosi p. Rapoport, ażeby do punktu VII. wniosku komisji dodać „aż do zamianowania Rady nadzorczej wykonuje tę kontrolę Wydział krajowy.“

Izba popiera ten dodatek.

Po przemówieniu sprawozdawcy, przerywa Marszałek posiedzenie na 15 minut, w celu umożliwienia porozumienia.

Po przerwie wnosi p. Męciński, ażeby dyskusję na nowo otworzyć.

Marszałek otwiera na nowo dyskusję nad VI. VII. VIII. i IX. ustępem.

P. Męciński przedstawia zamiast tych 4 punktów, następujący wniosek:

„Poleca się Wydziałowi krajowemu wypracowanie statutu, w którym obmyślana będzie organizacja władz zakładu, i sposób wykonywania kontroli przez reprezentację kraju nad zakładem.

Pierwszą dyrekcję i pierwszą Radę nadzorczą na czas do najbliższego zebrania się Sejmu, zamianuje Wydział krajowy.“

Wniosek ten Izba popiera.

P. Romanowicz czyni wniosek:

Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby jeszcze w ciągu bieżącej sesji przedstawił Sejmowi kandydatów do pierwszej Rady nadzorczej, która po zatwierdzeniu statutów prowizorycznie urzędować będzie do zebrania przyszłej sesji sejmowej.

Izba popiera ten wniosek.

P. Skalkowski wnosi do VIII. punktu wniosków komisji, następującą poprawkę:

„Rada nadzorcza składa się z dziewięciu członków i czterech zastępców, których wybiera Sejm z podwójnej liczby kandydatów, przedstawionych przez Wydział krajowy, na przeciąg lat sześciu.“

Izba popiera tę poprawkę p. Skalkowskiego.

Po przemówieniu p. Grocholskiego, zamyka Izba na wniosek p. Jasińskiego Franciszka dyskusję.

Przemawiają jeszcze pp. Rapoport, Goldman, Splawiński i Męciński, a p. Wodzicki Henryk cofa swój wniosek.

Poczem Izba odrzuca wniosek p. Mecińskiego i uchwała VI. i VII. punkt wniosku komisji, odrzuca poprawkę p. Skalkowskiego do VIII. punktu wniosku komisji, i uchwała VIII. i IX. punkt według wniosku komisji, odrzucając dodatek p. Romanowicza do IX. punktu wniesiony.

Dalej uchwała Izba bez rozprawy X. punkt wniosku komisji.

Do XI. punktu wnosi p. Abrahamowicz ten dodatek:

„Skoro egzekucya polityczna dla wierzytelności hipotecznych przyznana mu będzie.“

Izba popiera ten dodatek.

Przemawiają jeszcze pp. Koziebrodzki Szcęsny i Grocholski, który wnosi:

„Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Wust. XI. opuścić: „do wydania postanowień wykonawczych oraz instrukcyj wykonawczych,“
a na końcu dodać: „Sejm uchwali na przedstawienie Wydziału krajowego instrukcye wykonawcze.“

Po przemówieniu p. Goldmana, zamknięto dyskusję na wniosek p. Zuckra, a po przemówieniu pp. Abrahamowicza i Wereszczyńskiego jako Członka Wydziału krajowego, uchwała Izba w podzielonem w myśl wniosku p. Grocholskiego głosowaniu punkt XI. w zupełności według wniosku komisji, a następnie odrzuca dodatek p. Abrahamowicza. Późem Marszałek oświadcza, że przez przyjęcie całego punktu XI. według wniosku komisji stała się poprawka p. Grocholskiego bezprzedmiotową.

Punkt XII. uchwała Izba bez rozpraw.

Następnie uchwała Izba projekt uchwały B. i projekt uchwały C. bez rozpraw.

W rozprawie szczegółowej nad projektem ustawy D., uchwała Izba art. I., odczytany przez Marszałka z stylistyczną poprawką zamiast słowa „upoważniam“ z słowami „upoważnia się“, w następującym brzmieniu:

„Art. I.

Na założenie i wyposażenie „Banku krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem“ upoważnia się Wydział krajowy do zaciągnięcia imieniem kraju pożyczki w ilości 1,025.000 zł, w. a. pod warunkami najmniej uciążliwymi.“

Dalej art. II., tytuł i wstęp ustawy bez rozpraw.

Marszałek zamyka posiedzenie o godzinie 11^{1/2}, w nocy, i zapowiada następne posiedzenie na 19. października 1881 o godzinie 10. przed południem z następującym porządkiem dziennym:

Porządek dzienny

23. posiedzenia, 4. sesji, IV. peryodu Sejmu galicyjskiego, które się odbędzie w środę dnia 19. października 1881 o godzinie 10. przed południem.

1. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie lekkomyślnego zadłużania się urzędników i sług krajowych. Sprawozdawca p. Pietruski.

2. Sprawozdanie komisji dla reformy administracyjnej o kwestyonarzu e. k. Rządu w przedmiocie ograniczenia podwójnej administracji w politycznym zarządzie krajów koronnych. Sprawozdawca komisji p. Gross. Sprawozdawca mniejszości p. Alfons Czaykowski.

Marszałek krajowy

Zyblikiewicz w. r.

Sekretarze

Jasiński w. r.

Turzański w. r.

Spis petycyj

wniezionych do Sejmu krajowego po dzień 18. października 1881.

603. Auskultanci i praktykanci sądowi okręgu apelacyjnego lwowskiego, przez p. Skalkowskiego, o poparcie ich petycyi u Wys. Rządu.
604. Urząd parafialny w Błażowej, przez p. Kowalskiego Tomasza, o wzięcie w obronę majątku erekcyonalnego.
605. Towarzystwo rolnicze w Bochni, przez p. Skalkowskiego, o popieranie instytucyi Towarzystw zaliczkowych.
606. Wydział powiat. Limanowa, przez p. Romera, o zniesienie instytucyi mytniezej.
607. Stefan hr. Zamoyski, w imieniu gmin i obszarów dworskich Nienowic, Duńkowie, Łazów i Wysocko, o subwencyę i pożyczkę na regulacyę rzeki Wiszni.
608. Gmina Bobowa, przez p. Żywickiego, o wyższe dodatki gminne.
609. Siembrzuch Wojciech, p. posła Wodzińskiego, o darowanie ułożonej nań grzywny rozporządzeniem Wydziału powiatowego w Łańcucie.
610. Gmina Jezierzany, przez p. Wesołowskiego o zapomogę z powodu gradobicia.
611. Wydział pow. Sambor przez p. M. Popiela o subwencyę na rekonstrukcyę dróg gminnych w powiecie.
612. Nauczyciele w Ropczycach przez p. J. Michałowskiego o polepszenie bytu materyalnego.
613. Kaliciński Ludwik, nauczyciel, przez p. Polanowskiego, o zaliczkę na placę.
614. Niemezyk Józef, nauczyciel przez p. Splawińskiego, o zaliczkę na placę.
615. Nauczyciele szkoły w Radziechowie, przez p. Wasilewskiego, o polepszenie bytu materyalnego.
616. Irodenko Szczepan, nauczyciel, przez p. K. Mandyczewskiego o zapomogę.
617. Ryniewicz Maurycy, nauczyciel, przez p. ks. Mandyczewskiego o zaliczkę na placę.

